

PROPAGANDA AMAÇLI YAZILMIŞ DİNİ METİNLERİN MEZHEPLER ARASI İLİŞKİLERE ETKİSİ: PEŞAVER GECELERİ

*Prof. Dr. Cemil Hakyemez,
Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
chyemez@gmail.com*

Anahtar kelimeler: *Mezhep, Birlikte Yaşama, Sünnî, Şîî.*

Tebliğimde, çok farklı dönemlere ait üç ayrı kitabı özellikle üslup açısından değerlendirmek istiyorum. Bu eserler, birbirinden çok uzak dönemlerde ve iki zıt görüşe mensup âlimler tarafından yazılmıştır. Özellikle birincisi ile sonuncusu, büyük bir titizlikle kaleme alınmalarına rağmen birer propaganda çalışması görünümündedir. Yazarlardan ilki Ashabü'l-Hadis'e, sonraki ikisi ise Şia'ya mensuptur. Bununla birlikte, muhaliflerine yaklaşımlarında benzer bir tutum takındıkları görülmektedir.

Birincisi, Ashabü'l-Hadis'in önde gelenlerinden Abdülaziz el-Mekki el-Kinânî'nin dokuzuncu yüzyılın başlarında yazdığı *Kitâbü'l-Hayde* isimli eserdir. Yazar burada, Halife Me'mun'un huzurunda Mürcie'ye mensup kelâmcı Bişr el-Merisi ile yaptığı tartışmayı anlatır. Kitaba üslup açısından bakıldığında, gerçek olmasından ziyade bir kurguya dayandığı anlaşılmaktadır.

Diğeri, on yedinci yüzyılda Safevîler döneminde yazıldığı düşünülen *Hüsniye* isimli kitaptır. Bu eser, temel Şîî inançları Sünnîliğe karşı savunmak amacıyla ele alınmış bir çalışma görünümündedir. Güya Ca'fer Sadık'ın Hüsniye isimli çok zekî ve bilgili bir cariyesi varmış. Bu cariyeye, Halife Harun Reşid huzurunda İmam Halit, Ebu Yusuf ve İmam Şafîî gibi büyük Sünnî

âlimlerle tartışmıştır. İfade edildiğine göre, tartışmalar özellikle Şia'nın savunduğu konular etrafında ve soru-cevap şeklinde olmuştur. Hüsniye, uzun tartışmaların ardından söz konusu âlimlere galip gelmiş, hatta Halife'nin gözünde de onları perişan etmiştir.

Üçüncü ise, Seyyid Muhammed Musevî isimli bir Şî'î âlimin, 1924 yılında çıktığı Hindistan seyahatiyle ilgili kaleme alınmıştır. O, *Peşaver Geceleri* isimli bu eserinde, Peşaver kentinde Sünnî ulemayla yaptığını iddia ettiği tartışmaları kaydetmiştir. Adı geçen bu kitabının da, büyük ölçüde kurgudan ibaret olduğu anlaşılmaktadır.